

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egy évre — 10 kor.
 Folyóévre — 5 „
 Helyben kézbe adva:
 Egy évre — 20 kor.
 Folyóévre — 5 „
 Védőpostán szállítva:
 Egy évre — 24 kor.
 Folyóévre — 6 „

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetű és
 Karácsony utáni napok kivételével
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.
 A szerkesztőség kizárólag viszályok
 vagy magánkérdések nem vállalkozik.
 Hirdetvények és hirdetések a
 kiadóhivatalban intézendők.
 Helyes arány ára 5 fillér.

NAGYVÁRAD márcz 22.

Püspöki körlevél a jubileumi bucsuról.

Szemrecsányi Pál, váradi püspök a X. Pius pápa által engedélyezett jubileumi bucsu ügyében a következő körlevelet intézte egyházmegyéje papságához és híveihez:

Szentséges Atyánk, X. Pius pápa, dicső elődeinek példáját követve, pápaságának kezdetén általános és teljes jubileumi bucsut hirdet, megnyitva számunkra a mennyei kegyelmek kincstárát. Mint apostoli levelében maga mondja, elhatározásában az a szándék vezérelte, hogy kormányzására az ég áldását esdve le, kitűzött célját: mindeneknek megújítását Krisztusban, könnyebben érhesse el. És annál szívesebben határozta el magát a rendkívüli teljes bucsu kihirdetésére a Szentatya, minthogy éppen a folyó évben fogja a katolikus világ azon nap emlékét ünnepelni, melyen ezelőtt egy félszázaddal IX. Pius pápa a Boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatásának hitágazatát kihirdette. Fenséges szavakkal dicsőíti az apostoli levél az Istenanya erényeit és hatalmát, kiemelve, hogy bűneink bocsánatát s Isten kegyelmét semmivel sem szerezhetjük meg oly könnyen, mint a Szeplőtelen Szűzanya közbenjárásával.

Az ekként engedélyezett jubileumi bucsu Rómában folyó évi februárius hó 21-től június hó 2-ig tart, Rómán kívül pedig annak egyfolytában vagy megszakítva három hó-

napra terjedő határidejét a püspökök állapítják meg, ugyan, hogy december hó 8-a előtt befejezést nyerjen. A teljes bucsu áldásában minden hívő oly feltétel alatt részesülhet, ha 1. a kitűzött határidő alatt, a bucsu elnyerésének szándékával Rómában a négy fő bazilika egyikét, Rómán kívül pedig a püspöki székesegyházat vagy a plébániai templomot s ahol ilyen nincs, a fiókegyház templomát három izben meglátogatja s abban a katolikus anyaszentegyház és az apostoli szentszék szabadsága és felmagasztaltatásáért, az eretnokségek kiirtása és minden tévelygő megtéréseért, a keresztény fejedelmek egyetértése s az egész hívő nép békeje- és egységeért, a Szentséges Atya szándéka szerint, bizonyos ideig áhitattal imádkozik; 2. ha a mondott határidőn belül egy napon a parancsolt böjt napjain kívül, szigorú böjtöt tart; 3. ha az anyaszentegyház által elrendelt husvét gyónáson kívül egyszer a penitencziatartás szentségéhez járul és a legfőbb szentséget magához veszi.

Az utasok és hajósok, ha mihelyt haza érkeznek, a felsorolt feltételeknek eleget tesznek, a kitűzött határidőn túl is részesülhetnek a bucsuban.

A mindkét nemű szerzeteseknek, valamint mindazoknak, kik betegség, fogás, vagy más elháríthatlan akadály miatt a felsorolt feltételeket nem teljesíthetik, megengedtetik, hogy a gyóntató atya e

feltételeket az ájtatosság más cselekedeteivel helyettesíthesse. Ugyanő felmentheti az áldozáshoz még nem járuló gyermekeket az áldozás feltétele alól.

Ezenfelül megengedtetik minden hívőnek, úgy a világiaknak, mint az egyháziaknak, beleértve a szerzetes rendekhez tartozókat is, hogy a bucsu elnyerése végett gyóntató atyául bármely, kelendő lelki joggal felruházott világi vagy szerzetes áldozárt választhassanak, mely engedéllyel az apácák, újonczák s a zárdaiban lakó más nők is élhetnek, feltéve, hogy az általok választandó áldozárok az apácák gyóntatására is felhatalmazást nyertek.

A gyóntatók pedig felhatalmaztatnak, hogy a kitűzött határidőn belül a bucsu elnyerésének és az elnyeréséhez szükséges feltételek teljesítésének szándékával előttük megjelenő minden rendű és állapotú hívőket bűneiktől és pedig még azoktól is, melyek a főpásztoroknak és a Szentséges Atyának vagy az apostoli széknek fenntartottak, megfelelő üdvös penitencia feladása s a jogszerint elrendelendők elrendelése után ezen egy alkalommal feloldozhassák s a fogadalmakat az apostoli levelben fenntartottakon kívül, más üdvös és ájtatos cselekményekre változtathassák azon módok szerint s azon korlátok szoros betartásával, melyek az apostoli levelben felsoroltatnak.

Mindezek alapján a Szentséges Atya által reánk ruházott hatalmunk és köte-

A „TISZÁNTUL” TÁRCAJA.

A nő, mint a szépérvék és műizlés fejlesztője.*

A Sziliget-i társaság f. hó 20-iki ünnepélyes felolvasó ülésén előadta: Kovács József m. kir. honvéd főhadnagy hadapródiskolai tanár.

Az emberi nem művelődéstörténetének írói között talán egyetlen egy sincs, ki meg ne említene, hogy az ősember barlangi lakásának falát alakokkal díszítette, a legrimitív módon előállított házi eszközeit pedig belekarczott falvelekkel, vagy valamely állatot jelképező egyszerű körvonallal iparkodott szebbé tenni; — úgy, hogy ezek már az ősember is, a szépérvék iránti érzékének, fogékonyságának és szeretetének egy bizonyos jelét árulta el.

Hány néptörzs él még ma is Afrika és Ausztrália vadonjaiban, mely még a lét fenntartásá-

hoz mulhatlanul szükséges legkezdetleesebb eszközöket sem ismeri, — de a sipot, dobort és azoknak kezelését már mondhatni művészi fokra emelte s művészi tánczot jár, sip és dobszó mellett.

Ezeket olvasva önkéntelenül felmerül a kérdés: mi hasznát vehette az ősember és vehetik a vad néptörzsek a fényűzésnek? Miféle szükségletüket elégítették és elégítik ki velük?

Ezre a művelődéstörténet írók összhangzóan csak egy választ adnak: A velük született „szépérvékeket”.

S valóban a válasz a legkielégítőbb: mert hisz az emberi lélek erkölcsi világának alapja: a „jó”, „igaz” és „szép” iránti érzék, minden emberrel egyformán vele születik.

A „szépérvék” a szép iránti fogékonyság tehát nem az ész műve, nem az öntudatos gondolkodás következménye, hanem ösztönszerű s így minden időben és minden népnél él és élni fog. — Ezen ösztönszerű „szépérvék” készítette az ősembert és a vad népeket is, azon gyakran tán nem is öntudatos tevékenységre,

mely „szépérvékek” kielégítésére irányult és bármely egyszerű módon is művészi alkotásokra csábította őket.

A „szépérvék” tehát minden emberben megvan s ezt már születésükkor magunkkal hozzuk a világra.

Igen szépen utal erre Cherbulez, midőn így szól: »A gyermek legelső naptól kezdve ismeri e szenvedélyt. Szüntelen sir dajkája után, ki reá nézve e legfőbb valóság, de a mint jólakott, ha csak el nem alszik, kis szemé révedez, arczocskája kidudor s piczi ajkán mosolygás sejdül fel.

Valami imbolygó árnyék feje felett, az agyacsokájába lévő napsgár, valami hang vagy dal, ami fülének jól esik, mindez bizonyos révedezésbe ejti.

Szeme gyönyörködik a fényben, fülét megtölti a hang, — s im, elfelejtkezik dajkájáról is.

Később e vele született szenvedély, e vele született érzék, mely a fényt és a hangot előtte gyönyörködtetővé tette, más és más alakot ölt. Rajongásig csüng a képen és mesén. Semmi

**Jó czipő, jó czipő, jó czipő,
 jó czipő, jó czipő, jó czipő,
 jó czipő, jó czipő, jó czipő**

REICHARD áruháza
 egyedül
 cégénél Fő-utcán kapható.

* Forrásmunkák: Dr. Bihari P.: »Eszetika« Hock J. »Művészi reform«

lességünknel fogva ezen rendkívüli jubileumi bucsut egyházmegyénk területére ezennel kihirdetjük s az annak elnyerésére engedett három havi határidőül április, május és június hónapokat tűzvé ki, meghagyjuk egyházmegyénk tisztelendő lelkészeinek, hogy a legközelebbi vasárnapon vagy ünnepen az apostoli levél tartalmának közlése mellett a bucsu engedélyezését a híveknek hírül adják, őket szentbeszédek és hitoktatásai alkalmával szentegyházunk tanítása szerint a bucsu természete — feltételei — s üdvös eredményeiről felvilágosítván az üdvösség ezen hathatós eszközének kellő felhasználására buzdítsák, egyzersmint pedig nyomatékosan figyelmükbe ajánlják, hogy a bucsuk az igazán bűnbánó lélek segítségére és vigasztalására vannak engedélyezve, nem pedig arra, hogy a lelki restségnek tápot nyujtsanak, miből kifolyólag a bucsu áldásaiban csak azok részesülhetnek, vagyis a bűneikért megérdemlett s a bűn és örök büntetés elengedése után még fennmaradt ideiglenes büntetéstől a bucsu által csak azok szabadulhatnak, kik az előirt feltételek pontos teljesítése mellett minden büntől és rendetlen vágytól menten, valóban töredelmes lélekkel készülnek a bucsura s legalább akkor, midőn az előirt cselekmények utolsóját végzik, a malaszt állapotában vannak, szívökben azon erős elhatározással, hogy mult életök vétkeit az ellenkező erények buzgó gyakorlásával jóvá teendik.

Figyelmeztessék a tisztelendő lelkész urak híveiket arra is, hogy az előirt feltételek alatt elnyerhető ezen teljes bucsu, mely azonban csak egyszer nyerhető el, segélyhozás, felajánlás módján az Urban elhunytak lelkeire is érvényesen alkalmazható.

Végül jelentsék ki a bucsuban résztvevő hívek netaláni kétségeinek megnyugtatóására, hogy ami a templomlátogatáskor végzendő imádságot illeti, a fent felsorolt

feltételek 1. pontjának minden egyes látogatáskor 5 Miatyánk és 5 Üdvözlégy ájtatos elmondásával eleget teendnek.

Nagy-Várad, 1904 márcz. 13.

Pál püspök.

Képviseleválasztás.

Brassóából jelentik: Copony Traugott kormánypartii jelöltet ma a brassói első kerületben közfelkiáltással képviselővé választották.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, márcz. 22.

Elnök *Jakabffy Imre.*
Az ülés megnyitása után hitelesítettnek nyilvánítja a mult ülés jegyzőkönyvét, bemutatja a beérkezett irományokat.
Ezután a ház többsége harmadszori olvasásban is megszavazza az ujonczjutalékat. A jegyzőkönyv idevonatkozó részét nyomban hitelesítik.

Elnök: Napirend szerint következik az

1903. évi költségvetés.

Neményi Ambrus előadó ismerteti a javaslatot, melyet elfogadásra ajánl.

Bartha Odó: Mindenekelőtt az előadó azon kijelentésével óhajt foglalkozni, hogy a pénzügyi bizottság jelentése nem volt napirendre tűzve s így azt nem is lehet tudomásul venni.

A kormány nem mentheti magát azzal, hogy ezt a jelentést nem tűzhetette ki annakidején napirendre. Megtehetné volna ezt azzal a jelentéssel, valamint sok más törvénnyel is, mert az obstrukció mindig hajlandó volt leszerelni, ha a kormány komoly törvényalkotással akarta volna a Házat foglalkoztatni. Ilyen például a készletések felvételéről szóló törvény.

Ennek parlagon hevertetéséből kiszámíthatlan károk származhatnak az országra, de a kormány még sem tűzte ki napirendre, mert ádáz makacssággal ragaszkodott az ujonczjavaslatokhoz. (Helyeslés a balon).

Kérdi, hogy a miniszter miért nem fizette

még ki az osztrák államvasut megváltásából visszamaradt öt millió tartozásunkat, amely ugyancsak drága pénz az országnak, miután 6 %-ot fizet érte. Mikor szóló eziránt előterjesztette kérelmét a pénzügyi bizottságban, akkor a pénzügyminiszter ígéretet tett, hogy rövid idő alatt eleget tesz a kérelemnek. Azóta két év mult el és még mindig fennáll ez a drága teher.

Tiltakozik az ellen, hogy a kormány a Házat a költségvetés birálatától megfosztotta az által, hogy ma már akarva, nem akarva, kénytelen az ellenzék a befejezett tények előtti meghajolni s a költségvetés és bevételeket utóagosan megszavazni. Ebből preczedenst nem szabad teremteni és hangsúlyozni kívánja, hogy az ellenzék ha ma nem megy bele a költségvetés részletes tárgyalásába, ez csak kivételesen történik.

Elitéli a kormány azon eljárását, hogy a költségvetési törvény hiányában is utalványozott, de az meg egyenesen törvénytelen, hogy a delegációk részére még meg sem maradt összeget is kiutalta. Nem fogadja el a törvényjavaslatot. (Helyeslés a balon.)

Sághy Gyula: Két irányban akar csak megjegyzéseket tenni; első megjegyzése az, hogy a kormány jogilag akkor járt volna el helyesen, ha az 1901-iki költségvetést és felmentési javaslatot visszavonja, mert ez a jogi lazaság elvisz a közjogi lazasághoz, amit már is látunk a miniszterelnök részéről Ausztriával szemben. (Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Második megjegyzése a javaslat módosítására vonatkozik pénzügyi és szociális szempontból. Megemlíti a belügyi költségvetésben azt a tételt, mely az elhagyott gyermekek fenntartására vonatkozik, ezt a kormány kétszázegynéhány koronával leszállította. Ezzel szemben fölemlíti, hogy a királyi udvartartás költségét felemelik. Erre csak röviden azt jegyzi meg, hogy a civillista költségeihez mindaddig nem járul hozzá, míg erre nem lesz magyar királyi udvartartás. (Taps, helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A földmívelésügyi tárczánál is lényeges reakció állt be, körülbelül másfél millióval szállították le.

Kovács Pál: Ez az agrárius kormányzat!

Sághy Gyula: Redukció történt a vallás- és közoktatásügyi, kereskedelmi, pénzügyi és miniszterelnöki tárczáknál is. E nagyarányú

sem okoz neki oly önzetlen örömet s az idő sohasem repül neki oly gyorsan, mint mikor képet néz vagy mesét hallgat.

Minél tarkább a kép, annál nagyobb kedvet lel benne; mennél hosszabb a mese, annál jobban szereti.

"Tündérmese" „színes kép": ezekben nyilatkozik meg a gyermek érzékének és elméjének először a »szépérvék«, a »műizlés«, a »művészet!«

A szép iránti hajlam és fogékonyság tehát már a természetől mindnyájunknak megadott.

Ezen, a természetől megadott fogékonyságot és hajlamot azonban még nem lehet, de nem is szabad a szépművészetek gyakorlására vagy a költészeti alkotásokra való hivatásnak tekinteni.

Ezen eredeti ösztön csak a „szép"-nek felismerésére, a „szép" által nyujtott gyönyör élvezetére képesít bennünket.

Es már ahhoz is, hogy e velön született szépérvékkel kifejezve a művészi alkotásokat megértsük, azokat művészi szemmel nézni tudjuk, helyesebben szólva műizlésre tegyük szert, igen sok tapasztalás, olvasás és tanulmányozásra van szükségünk.

Mert a művészi alkotások élvezéséhez, a szellem és kedély minden alaperőinek összehangolása és így a szellem mélysege és ereje mellett, az érzelem bensősége és élénksége is megkivántatik.

Vagyis a művészi alkotások megértéséhez, azok művészi élvezéséhez illetve a hogy nevezni szokták a »műizléshez« a lelki erők közül meg egyrészt szükséges: az ész, értelem és képzelet; addig mondhatnám ép oly szükséges: a szív tisztasága, az érzés nemessége és nagysága, de lefőképen a »szép" iránti tiszta, mély szenvedély.

S míg az ész, értelmet és képzeletet a természet adja meg, addig az utóbb említett lelki erők: a szív tisztaság, az értelemnemeség s a szép iránti rajongó vonzódás, csakis a nevelés által önthető lelkünkbe és fejleszthető ki a szükséges nagyságban.

Bátran kimondhatom tehát a tételt: attól az időtől fogva, mikor életünkben a »szépérvék"-nek első nyomai mutatkoznak s az izlés első fogalmi megkezdődnek, a szépnek élvezetére, művészi érzékre, műizlésre nevelhetünk bennünket, azt önmagunk is nevelhetjük és tovább fejleszthetjük.

S a »szépérvék« és »műizlés« nevelésében és fejlesztésében mondhatni, a legszebb és legfontosabb szerep a nőnek jutott, ki e magasztos szerepének betöltésére háromféle minőségben hivatott és pedig úgy: mint »anya«, mint »nő« és mint *honleány*.

A nő, mint anya „szépérvékünk" és *izlésünk első nevelője*.

Vajjon e szépérvék és izlés első megvilágosításakor ki is adhatná meg a lelki életnek, a szívnek, az értelemnek e nevelését, más, mint az: ki maga is csupa szív, csupa érzelem az anya!

Ki lehetne első nevelő e téren: mint az anya, kiben tulnyomólag a szív és érzés uralkodik! ki az érzés, kedély és szív jogainak örökös védelmezője!

Nem-e az anya által jött tulajdonképen a világra az igaz emberi jószág, nemesség, szépség, gyöngédség és szeretet!

Mind oly tulajdonságok ezek, melyek kizárólag a szívben fakadnak.

S nem-e legszentebb, legnemesebb *életi-
váltása*, már a természetől ilyenek alkotott anyai szívnek, hogy gyermekének lelkét is, ő

Megérkeztek a tavaszi újdonságok Róth M. utóda

kalap, ardivat üzletében. Férfi fehérneműk rendkívül nagy választékban ésmérték szerint is gyorsan készíthetők.
Férfi- és nőcipők kizárólag legjobb kivitelben.

takarékosságnál az a jelenség mutatkozik, hogy a produktív kiadásokat redukálták, az improduktív kiadásokat pedig emelték. A kereskedelmi tárczánál áll ez, ami azt bizonyítja, hogy minden a merkantilis irányzat támogatására történt. Mit szólnak ehhez agrárius képviselőtársaim?

Hegedűs Sándor: Tessék tételekint felmutatni a különbségeket!

Sághy Gyula: Nem a részletekről beszél, hanem általánosságban említi fel kifogásolni valóit. Apponyi Albert az indemoity javaslatnál bizalmatlanságot szavaz a kormánynak, amelyhez szóló is csatlakozik s ezért nem szavazza meg a javaslatot. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbalon.)

Elnök: Az ülést 10 perczre felfüggeszti.

Szünet.

Szünet után

Csernoch János beszédjében kifejti az okokat, melyek arra kényszerítik, hogy pártja nevében kijelentkeztesse, a kormánynyal szemben bizalmatlansággal viseltetik, ennél fogva nem szavazza meg a javaslatot. Hogy a javaslat ily későn tárgyalatik, annak az ellenzék nem oka, mert a Széll és Héderváry kormányt többször sürgették a javaslat letárgyalására. Kijelenti, hogy a tisztviselők fizetésrendezéséről nem lehet kitérni, de ez olyan lovium lesz, amely végromlással fogja az államköltségvetést fenyegetni. Ennek igazolására nem emlit többet, mint a civillista költségét.

Bathydányi Tivadar szólott ezután a javaslat ellen. Hosszasan fejtegette szükségességét a tisztviselők fizetésrendezésének különösen a vasutasok érdekeit karolta föl hosszú részletes beszédjében.

A keletázsiai háború.

Még mindig nincs értesülés arról, milyen a hadállás Keletázsiban. Apró csatározásokról, jelentéktelen incidensekről jönnek híradások, az orosz telegramokban nem hiszünk, a japánok pedig még mindig mélységesen titkolóznak.

Alexejev marad.

Pétervár, márczius 22. Avellan tengerészeti miniszter kijelentette, hogy Alexejev állása éppenséggel nem rendült meg. A hadvezetésben egyelőre semmi változás nem fog beállani. Kuropatkin és Alexejev egymás mellett fognak működni.

Erősítik Port-Arthurt.

hozzá hasonlónak, minden »szép«, »jó« és »nemes«-re hajlóvá iparkodják tenni?!

A naivságnak, bájnak, szüzi hamva, csak a fejlődés korszakában ékesíti a gyermeket: s ez, a gyermekben az ártatlanság zamatja, az ugy nevezett fényes himpor, a mely ha lehullott, soha semmiféle mesterkedéssel nem helyettesíthető többé.

S a fejlődésnek a naiv korszakában a gyermek lelke, szíve, még teljes mértékben az anyjára. Eppen azért, ennek a naiv léleknek ez állapotban nemesítése, nevelése legfőbbképpen az anya kötelessége.

Akkor kell tehát, hogy az anya gyermeke lelkében lérkálja az »igaz«, a »jó«, a »nemes«, a »szép« felismerésének és megszeretésének alapkövet, melyen később, a felnőttnek teljes gondolkodásmódja, érzésvilága, lelki tulajdonai felépülnek.

Ekkor csepegtesse az anya gyermeke lelkébe a »szép« iránti fogékonyság legfőbb kelleit a szív tisztaságot, az értelem nemeségét vagyis egybefoglalva: a jó és szép iránti tiszta, mély szenvedélyt.

(Folyt. köv)

Berlin, márczius 22. A Kölnische Zeitungnak egy pétervári távirata szerint lázasan erősítik Port-Arthurnak a szárazföldre néző részét. Az oroszok minden nap várják a japánok partraszállását Port-Arthur mellett.

A legdrágább vasut.

Pétervár, márczius 22. A Bajkál-tó körül futó vasut egyike a legdrágábbaknak a világon. Míg a kelet-szibériai vasut többi része verszteniként 8000 rubelbe kerül, a kis vasut versztjének 219,777 rubel az ára. Oka a szörnyű drágaságnak az, hogy a 244 versztnyi körvasuton 19 alagut, 189 hid és tíz viadukt épült. Ez a vasutépítés a legkomplikáltabbaknak egyike a világon s becslésetére válik az orosz mérnöki kar tudásának.

Ito márki missziója.

Tokió, márczius 22. Ito márki szöuli látogatásának első következménye az, hogy Japán a legkedvezőbb feltételek mellett 5 millió yen kölcsönt fog adni Koreának. A japán kormány a koreai nagytanácsban tanácsosokat nevezett ki. A koreai császári udvart átalakították.

Agyonvert kém.

Tiencsin, márczius 22. A város egyik leggazdagabb nagykereskedőjét, Katsavkot, a kiről bebizonyosodott, hogy az oroszok kémje, kézrekerítették és agyonverték. Az itteni japán kereskedők között nagy az öröm, hogy ezt a veszedelmes árulót sikerült ártalmatlanná tenni. A hatóságok titkolják az esetet és nem vesznek tudomást Kasavko meggyilkolásáról.

Boxerlázadás készülöben.

Pétervár, márczius 22. Felső helyről kapott utasításra ma a Nowje Wremja és más orosz lapok beszüntették az igaztást az angolok és Argia ellen. Az Oroszországban élő angol alattvalók helyzete veszedelmes és életveszélyes. Az angol nagykövetségre számtalan panasz érkezik angoloktól, hogy életük veszedelemben forog.

Japán pénzügyei.

Tokió, márczius 22. A pénzügyi helyzetet a háború nem rendítette meg. A kormány lemondott arról a tervről, hogy behozza a sómonopoliumot és adót vet a selyemre, azonban a dohánymonopoliumot fenntartja.

A czárné husvétii ajándéka.

Pétervár, márczius 22. A czárné a harcztéren levő katonáknak husvétii ajándékos fog küldeni. A czár korlátlan összeget bocsátott a czárné rendelkezésére erre a célra. A s kkvétii ajándék egy-egy kosár édességekkel, hvu varral, dohánynyal és varrókészlettel. A czárnét ez a husvétii ajándék a katonaság között nagyon népszerűvé tette.

A kínai költségkárptólás.

London, márczius 22. A Standard jelentti Tiencsinből: A külügyi hivatal a külföldi kormányokhoz azzal a kérdéssel fordult, hogy nyujtsák ki a hadi költségkárptólás fizetésének a határidejét egy évvel, hogy az idén fizetendő összegek rendelkezésre álljanak.

A szárazföldi harcztér.

Moszkva, márczius 22. Az orosz távirati ügynökség jelentése. A Csurin nevű kereskedelmi cég Port-Arthurból kapott értesülés szerint a kereskedelem Mandzsúországban és az Amur vidékén a másképp szóló hírekkel szemben igen élénk. Karbinban szaporodott a csapatok számára szükséges áruk után való kereslet. Az amerikai hajóközlekedés megszüntése miatt mezőgazdasági eszközöket nem szerezhettek be.

London, márcz. 22. A Daily Chronicle jelent Niucsvangból tegnapi kelettel: Ma vasuton Niucsvangból két kozákezerd és négy öthüvelykes

ágyu érkezett ide. A megerősítési munkálatokat szorgalmasan folytatják. Ugyanennek a lapnak azt jelentik Sanghaiból, hogy niucsvangi hírek szerint a japánok átlettek Takumot. Az hírlik, hogy a japánok és oroszok között kisebb csatározások folytak le. Hírszerint a japánoknak most nyitva áll az ut a Motien-szoroson való előrehaladásra, hol most erős orosz haderő van. Tasikianon át Liaojangba több vonat érkezett sebesült oroszokkal. Niucsvangba ostromágyuk érkeztek a port-arthuri erősségből.

Beöthy Pál szerepe a békeközvetítésben.

A parlamenti béke létrejöttéről érdekes leleplezést közöl az A—ny tegnapi száma beregszászi értesítés alapján. Ez a közlemény, mely **Beöthy Pálnak**, a volt cséffai főszolgabírónak is szerepet juttat a békekötésben, a következő:

»Nem áll az, hogy a híres és nagyfontosságú kibékülés, mely márczius 10-én Thaly Kálmánnak pártja nevében tett felhívására és Tisza István gróf miniszterelnök válaszával a házszabály-javaslat visszavonását és az ujonczok megajánlását vontta maga után, hogy ez pusztán véletlen műve volt.

Az is téves, hogy a kezdeményezés Thalytól, vagy Kossuth Ferencztől indult ki, mert valóságban Tisza István gróf és Barta Odön csinálták. A miniszterelnök kívánsága szerint léptek akcióba a Kossuth-párt vezetői, közöttük Barta Odön. Barta Odön azon időtájtban itthon tartózkodott s ezért áll módomban, hogy elbeszéljem, amiről nálunk is csak keveseknek van tudomása.

Indító oka Tiszának a meglepő politikai ordulatra voltaképpen onnan eredt. Azt az értesítést kapta onnét, hogy a királynál és környezetében az a felfogás érvényesült — s ezt veje közölték — hogy ő Felsőháznak tudomása van arról, hogy a házszabályrevízió feletti vita hosszasan eltarthat és, ha a miniszterelnök erőszakhoz nyulna, hogy annak véget vessen, az esetben saját pártjának tényező férfaira se számíthat s ennek újabb bonyodalmak lennének következményei. Nem a házszabályrevízió sürgős, hanem az ujonczok besorozása nem szenvedhet további haladékot — így szól az üzenet Tiszának.

Erre a miniszterelnök megijedt, közeli bukáit látta s kibuvóra gondolt. Segítséget csak a Kossuth-párttól remélhetett. Barta Odönhöz fordult, megtudta, hogy ez elutazott Beregszászra. Rögtön távirati összeköttetésbe lépett **Beöthy Pál** főispánnal, bizalmas emberével, élt bihari főszolgabíróval a cséffai járásban. Beszéljen Bartával, hogy az ujonczok megajánlása fejében a kormány kész elejteni a házszabályrevíziót; jöjjön fel Barta azonnal Budapestre és intézze el ezt a dolgot. A főispán jelenthette, hogy Barta Odönnel megegyezett. De mikor ez megtörtént, nem volt Beregszászból vonat Budapestre. Sürgősen, rögtön kellett nyílna a vonat. Barta Odön tehát bérkocsin ment Beregszászból az este Bátyuba, a harmadik állomásra, ottan hált, hogy másnap hajnalban a Munkács felől érkező gyorsvonatot megkapja.

Délután érkezett Budapestre s ment azonnal Kossuth Ferenczhez. Ennek előadta a kompromisszum tervét, mely ellen Kossuth Ferencz nem tett kifogást, csak megjegyzé, hogy pártjára nézve nagy baj lenne, ha ajánlatát kudarc érte. Mire Barta őt biztosította, hogy ahhoz Tisza István hozzá fog járulni. Kossuth Ferencznek még akkor is voltak aggályai, hogy mit szól hozzá a pártja? Ekkor estére, a párt-értekezlet után, hol ezt az ügyet szóba hozták, Thaly kérette magához Kossuth s a pártvezér se valóságos belső titkos tanácsosai a legszüzbörben megállapodtak, hogy a fölük kívánt ajánlatot megteszik.

Reggel az ülés előtt jelentette Barta a kormánynak, hogy kívánsága teljesül. Tisza Istvánra tehát Thaly beszéde nem volt meglepetés. A többi pártokról nem lévén biztos, az

ülés elején puhatólózva megkísérelték, hogy másrésről hajlandók-e az indítványt megtenni, készek-e hozzájárulni? De mivel senki sem hitte lehetőségre azt, hogy Tisza engedjen, nem vállalkozott rá senki s Tisza Kálmánnak jutott ez a szerep.

Kossuth nagyon várta az eredményt, melynek hírére azonnal telefon útján közölte vele Barta Odón.

Pályázat a színházra.

Ismeretes olvasóink előtt, hogy a színházi bizottság legutóbbi ülésén azt határozta, hogy a színházra nem hirdet pályázatot, hanem ennek mellőzésével újabb három évre Somogyinak adja.

Ez ellen 50 városatya állást foglalt s a következő beadványt intézte a városi tanácshoz:

Tekintetes városi Tanács!

Nagyvárad színházi bizottsága f. hó márczius 14-én tartott ülésében elhatározta, hogy a Szigligeti-színház 1905—1908-ig terjedő évadjára pályázatot nem ír ki. A színházi bizottság eme határozata ellen tisztelettel felelőbbséget jelentünk be.

Tekintetes városi Tanács! Szükségesnek tartjuk legelsőbbben is azt kijelenteni, hogy egy színháznak pályázat nélkül való kiadása olyan igazgatónak, aki azt nem is kérte, páratlanul áll az egész magyar színház történetében. Krecsányi Igoác, Aradi Gerő, Mácdokya Béla, Miklósy Gyula, Dürői Mór, Lesztay András, Nagy Bölöny József olyan színházvezetők voltak, akiknek érdemeit a magyar színház évkönyvei örök időkre dicsőretekkel őrzik meg, de azért közülük soha egyetlen egy sem nyert el színházat pályázat nélkül. Az egyetlen kivétel Kassán történt, ahol azonban az igazgató szerződését csakis azért hosszabbították meg, mivel az illető várossal szemben anyagi kötelezettség volt és a város csak így tudta követelését biztosítani.

És a pályázat kiírása helyes is. Mert azt első sorban a vidéki színház érdeke követeli.

Mert a magyar vidéki színház úgy van elrepedezkedve, hogy a pályázatok nyomán meginduló természetes körforgás emelte és emelheti a vidéki színház színvonalát. A pályázatok kiírása alkalmából az elsőrendű direktorok között meginduló nemes verseny természetes következménye az, hogy a nevesebb és jobb művészek és művésznők iránt intenzív kereslet indul meg, ami azonban nemcsak az illető előnyösebb anyagi helyzetbe jutását, de a többi színészek jobb sorba kerülését is eredményezi. Ellenben míg ha az egyes direktorok, akárminő személyi tekintetből, pályázat nélkül maradnának meg helyeiken, az esetben a verseny elmaradása az erősebb szervezkedés helyett az egyes társulatok személyi redukcióját és így közvetve a színház proletárok elszaporodását vonná maga után. Aminek felidézése végtelenül káros lenne az egész vidéki színházra.

Am ezen általános szemponton kívül a pályázat mellőzése sérelmes Nagyvárad városára és Nagyvárad közönségére.

Mert amikor Somogyi Károly 1902. május havában újabb két évre, (vagyis 1905. Virágvasárnapjára megkapta a színházat) mivel honorálta a színházi bizottság elismerését? Alig pár hónappal később kérte a mintegy 18000 koronát tévő fűtés és világítási tartozásának elengedését. Kérését akkor elutasították, 1903-ban megismételte kérését és akkor a színházi bizottság javaslatára a közgyűlés el is engedett 3000 koronát. Már most mi fog történni akkor, ha Somogyi Károly ismételtelen elő áll szubvenczió iránti kérésével és abban arra hivatkozik, hogy hiszen ő a Szigligeti-színházat nem kérte, a színházi bizottság önként ajánlotta azt neki. O ha elfogadta is, de a viszonyok olyan terhesek lettek, hogy a színház szubvenczió nélkül fenn nem tartható.

Hát mi más történhetnék, minthogy a színházi bizottság arra tekintettel, hogy Somogyi Károly nem kérte, de a színházi bizottság túlmúlta rá a színházat — emez erkölcsi kötelezettség révén — ismételtelen ajánlani fogja a közgyűlésnek a szubvenczió megadását és ha a közgyűlés is beleemene a pályázat mellőzésébe, úgy ezáltal már előre kötelezettséget vállalna az anyagi támogatás iránt, holott annak semmi szüksége fenn nem forog és a város pénzügyi helyzete egyáltalán nem engedi meg a színház további segélyezését.

Sérelmes a pályázat mellőzése a közönségre is, mert ez által az összes színházvezetők el lévén zárva attól, hogy a Szigligeti-színházra pályázzanak, az esetleg beállható nemes verseny elmaradván, mi sem kényszeríti Somogyi Károlyt az erősebb szervezkedésre, holott ha a pályázatot kiírják, akkor Somogyi Károly is, hogy a Szigligeti-színházat továbbra is biztosítsa maradjon, feltétlenül erősebb, de jobb társulatot fog szervezni, tisztelettelől óhajtván versenytársait.

Hivatkozunk még arra is, hogy 1902 május havában a színházi bizottság abból az indokból javasolta a Somogyi színház részére újabb két évre való meghosszabbítását, hogy 1905 Virágvasárnapjára a Szigligeti-színház is bejőjön a többi elsőrendű városok társaságába; sőt éppen Somogyi Károly volt az, aki két évvel ezelőtt ki is jelentette, hogy csak azért kéri a szerződés 1905. évre való kitolását, mert szerencsés-jének fogja tartani, ha akkor többi elsőrendű direktor társával versenyezve, pályázat útján nyeri el a színházat, tisztelettel kérjük a városi Tanácsot, hogy a fentiek alapján a színházi bizottságot a sérelmes határozat megsemmisítésével a pályázat kiírására utasítani méltóztassék.

Abban a nem remélt esetben pedig, — ha jelen felelőbbségünknek hely nem adainék — tisztelettel kérjük a Tanácsot, méltóztassék az április havi rendes közgyűlésre a következő önálló indítványunk kitűzését:

mondja ki Nagyvárad törvényhatósága, hogy a Szigligeti-színházat, az 1905—1908. színi évadra pályázat útján kívánja kiadni s a további lépések iránt a tanácsot és a színházi bizottságot megkeresi.

Nagyvárad, 1904 márczius 21.

Dr. Gyémánt Jenő, Miliák József, Szmekta György, Feldmann Izidor, Leipnik Mihály, Kugler Albert, Nozák Rudolf, Óváry Lajos, Sulyok István, dr. Stokker József, Bertsey György, Czegléd Jermiás, Beczkay Lajos, Déry János, dr. Kurländer Ede, Ulmann Izidor, Moskovits Miksa, Gábel Jakab, Domokos Károly, Köblös Ferenc, Weisz Károly, Száhlender Károly, Daday József, Ince Lajos, Hillinger Lipót, Plesz Aron, Rácz Mihály, Fábry József, Aufrecht Mór, Balogh Dóme, Schenker Mihály, Benedek Dávid, Schwartz Antal, Weisz Mór, Mihály Pál, Steiner M. Albert, Révész Jakab, Széles Lajos, Rothbarth Bernáth, Nagy Lajos, Kohn Dávid, Oláh Ferenc, Frankl László, dr. Schiff Ernő, dr. Mayer László, dr. Moskovits Miklós, Moskovits Mór, Weiszlovits Adolf, Deutsch K. J., dr. Halász Lajos törv.-hat. biz. tagok.

Ezenkívül még többen vannak, akik ugyan vagy személyi tekintetből, vagy elvi szempontból nem írják alá az indítványt, de a pályázat kiírása mellett foglalnak állást.

UJDONSÁGOK.

TAJEKOZTATO.

Márcz. 24. Kath. Szabad Liceum bőlti estélye.
Apr. 14. Kath. Szabad Liceum zárónepélye.
Prohászka Ottokár dr. szónoki beszédével (estély).
April. 15. Szigligeti társaság közgyűlése.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetésü díjaitkal mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* **Radnai Farkas Besztercebánya püspöke.** Az »Ujság« tegnap szama közli, hogy a kormányhoz közlálló forrásból vett értesülés szerint **Radnai Farkas** felszentelt püspököt, a nagyváradi káptalan illusztris tagját, legközelebb Besztercebánya püspökévé nevezi ki a király. Nevezett ujság értesülése szerint Radnai Farkas püspöksége befejezett tény.

* **A kereskedelmi iskola tanulmányutja.** A nagyváradi felső kereskedelmi iskola növendékei ma, szerdán éjjel indulnak a már lapunkon is említett Fiume—Trieszt—velencei tanulmányutra, mely egy hetet vesz igénybe. A tanulmányutra szép számmal jelentkezett növendékeket **Kotzmann János** és **Schuster Adolf** tanárok vezetik. A kirándulókhoz tekintélyes számmal jelentkeztek az iskolán kívül állók is. Közte több hölgy is, hogy az élvezetes és hasznos tanulmányutban résztvehessenek.

* **Oróm a királyi házbán.** Prágából jelenti egy táviratunk: **Windischgrätz** Erzsébet hercegnőnek éjjel fél egy óraker egészséges gyermeke született. Az anyának állapota teljesen kielégítő.

* **A városi tisztviselők fizetésrendezése.** Az állami tisztviselők fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat kapcsán a megyei tisztviselők és a felekezeti tanítók fizetését rendezni akarják, mivel az eddigi fizetésük jóval alacsonyabb, ami az állami tisztviselők részére tervezetlik. Az önálló törvényhatósági joggal bíró városok tisztviselőinek fizetésével azonban nem gondol senki. Pedig éppen a városokban a legnehezebb a megéltetés. A városok anyagi helyzete nem a legrosszabb, s a legjobb akarral sem bírják meg az újabb nagyobb terhet, amely a tisztviselők kellő díjazásával járna! Irányadó körökben felmerült az eszme, hogy a városi tisztviselők fizetésrendezését az állam hozzájárulásával oldják meg. A városok ezen kérelme nemcsak méltányos, hanem jogos is. Elvégre a városok tisztikara és személyzete annyi állami funkciót végeznek, hogy az összes hivatali tevékenységük felét bátran írhatják a város számlájára. Ellenértékül pedig, legalább eddig semmit nem kaptak az államtól. Mint értesülünk **Bordé Ferencz**, Nagyvárad város főjegyzője terjedelmes memorandumon dolgozik, amely felöleli az összes városok személyzeti kiadásait; részletezi, hogy milyen állami funkciókat végeznek a városok s kimutatja, hogy mily összegű fizetésemelésre volna szükség a városoknál. A memorandum oda czéloz, hogy a jelenlegi fizetés és a felemelt fizetés közötti különbözetet az állam nyujtsa segélyként a városoknak. A memorandum a városok ez évi kongresszusán kerül tárgyalás alá.

* **A Püspök-fürdőben nagy földmunkát** fejezett be az új bérlő: **Kernács János**. A díszes étterem épülete előtt az épület egész hosszában és kilencz méter szélességben föltette fel a földet oly magasra, a minő volt eddig az átkezők emelvénye. E területen lesz a nyári átkező, hogy a kiránduló vendégek egyenlő joggal találjanak széket és asztalt, a nélkül, hogy másoknak kényelmetlenséget okoznának, vagy magukat — lenézeti engednék. E nagy átkező terület védve lesz az eső ellen is. Az eddigi terraszt beüvegelik, hogy a hűvös időjárás esetén késő őszön, vagy a jövő télen a Püspök-fürdőben rendezendő zártkörű tánczvigalmak esetén se meg ne fázzanak, se ne szorongjanak a vendégek. A Püspök-fürdő leírása, — egy bővebb és rövidebb kiadásban — tízezer példányban megjelent s azok szétküldése megkezdődött. E földmunka igen érdekes adatokat sorol fel a Püspök-fürdő történetéből és fejlődéséből.

* **Összetört ivlámpa.** A Nagy-Teleki-utcán levő egyik ivlámpát tegnap hajnalán valaki összetörte. A rendőrség nyomozatot indított a tettes kidarítása iránt, ami természetesen nem járt sikerrel. Így a rendőrség az az indoklással, hogy miután az utca megvilágítására szolgáló intézmény szándékos elpusztításáról van szó, a nagyközönséghez fordul segítségért, s ez uton is kéri, hogy aki némelyes utbaigazítást tudna adni a tettes kilétére vonatkozólag, közölje a rendőrséggel, már csak azért is, hogy az illető tettes megbüntethető legyen.

* **Efogott gyilkos.** Elmúlt hónap elején megírtuk, hogy *Bokis Péter* szákapusztai kocsihoz *Fásy Gábor* és *Papp Pável* hetesek vendégségbe kimentek a Szálka-pusztára s a kedélyes mulatozásnak a házigazda azzal vetett véget, hogy kidobta vendégeit. Ez még nem lett volna nagy baj, hanem a két kidobott atyafi azután összeverekedett és *Papp Pável Fásit* súlyosan összeszurkálta. Papp eme büntetést érdemlő tettének elkövetése után megszökött. Most arról értesülünk, hogy a megszökött Papp Pávelt szombaton fogták el Tenkén s a rendőrségre kísérték. Tegnap átadatott a kir. ügyésznek.

* **A sárréti járás a kormánynál.** Nagy feltűnést keltett tegnap délelőtt a képviselőház folyosóján egy hatalmas, száz tagu deputáció, mely gróf *Tisza István* miniszterelnököt és *Hieronym Károly* kereskedelmi minisztert kereste. A küldöttség Bihar megyéből, a sárréti járásból ment föl a kormány említett két tagjához, azzal a kérelemmel, hogy a két transversalis ut a járáson keresztül Püspök-ladány, Udvari, Nagy-Bajom, Nagyrábé, Bakony-szeg, Berettyó-Ujfalu érintésével összeköttesse, amiáltal a Sárrét kőutat nyerne. A deputációt úgy Tiszánál, mint Hieronyminél *Illyés Bálint* orsz. képviselő ajánlta be, a kérelmet pedig dr. *Bakats Béla* járási főszolgabíró terjesztette elő. A munkálatok költségeit a beruházási költségekre előirányzott összegből vélik fedezni. A deputációt, a miniszterelnök és a keresk. miniszter jóakarattal fogadták.

* **-2 R.** A néhány napi enyhe idő után újból beállott a téli hideg. Par nap óta az éjjelek hidegek s erősebb fagy van; a hőmérséklet -2 R. fokra szállott alá az álló, vizeken 5-6 milliméter vastag a jég, a nappalok az erős szél miatt szintén hidegek. A szekrénybe került téli ruhák elvándoroltak újból. A gazdaságokban még nem tett semmi kárt a hideg, mert a nedvkeriég még nem indult meg, legfeljebb némely korai virágnál. A városligeti tó szintén befagyott, de a vékony jégteget elolvasztotta a nap melege. Korcsolyázásra már számítani nem lehet s így a liget gondozója kéri a korcsolyatulajdonosokat, hogy korcsolyáikat személyesen átvenni és hazavitetni sziveskedjenek.

* **A városok kongresszusa.** Pár év óta a magyarországi vidéki városok polgármesterei az ország különböző pontján évenként közös tanácskozásra gyűlnek össze, hogy a városok közös érdekeit megbeszéljék. Ez évben Nagyváradon lesz a városok kongresszusa, a melynek napja még nincs meghatározva. A városi tanács mai ülésében fognak a felett tanácskozni. Előreláthatólag május hó közepén lesz a kongresszus, a melyre a határidő kitűzése után csakhamar szétküldik a meghívókat. A kongresszuson fontos, a városok fejlődését és anyagi boldogulását mélyen érintő ügyek kerülnek tárgyalásra.

* **Bányarobbanás.** Pécsről jelentik: A pécsi kőszénbányákhoz tartozó Vasas-bányatelepen az elmúlt éjjel bányalégrobbanás történt. Az

áldozatok száma még ismeretlen. A mentési munkálatok folyamatban vannak. Eddig a bányászok közül hatot huztak ki haiva.

* **Passzióból lövöldöző.** Nem tudjuk, hogy egyeseknek mi öröme telik abban, hogy éjszaka, mikor az egész város alszik, revolverből lövöldözzék az utcán, nem gondolva meg, hogy esetleg kárt is okozhat. Pedig ilyen nem egy akadt Nagyváradon. Most ismét egygyel meggyült a rendőrség baja. *Szekely Gyula* hely nélküli heiteslegény az éjszaka más szórakozás híján revolverrel lövöldözgetett az utcán. Végre is a rendőrszem lefegyverezte és bekísérte. Ejjeli csendháborításért megindították ellene az eljárást.

* **Hűtlen alkalmazott.** A gyulai kenyérsütőben alkalmazva volt *Petrilla István* magyarcsékei születésű 21 éves kihordó hetes a napokban a faképnél hagyta gazdáját. Ekkor tudódott ki, hogy *Petrilla* az egyes magánfelektől beszédelt pénzeket elikkasztotta és a könyvekbe hamis adatokat írt be. Az elikkasztott összeg hatszázharminczkét koronára rug. — *Petrillát* ki már régebb idő óta üzte rendszeresen a család, tegnap elfogta a rendőrség. A vallatásnál beismerte a sikkasztást, valamint azt is, hogy az apródonkint felszedgetett pénzt apródonkint el is költötte. — Lezáratott.

* **Gazdák, ha nagy terméshez akarnak jutni,** *Mauthner-féle* magvakat vessenek. Idei arjegyzékét, mely 226 oldalra terjed, *Mauthner Udön cs. és kir. udvari magkereskedése Budapesten, Rottenbiller-utca 33.* mindenkinek ingyen megküldi. A kitűnően tisztított, legnagyobb csiraképességgel bíró, fajtiszta magvak árai alacsonyok. Különösen föl-émlítendők az impregnált takarmányrépamagvak és a legnemesebb gabnafélék dus választéka.

* **Apróbb tüzek.** A Kert-utcán levő s az izr. hitközség tulajdonát képező ház fedele a kéményből kiugrott szikrától tegnap meggyuladt. A tűz kitörésekor a rendőrszem rögtön értesítette a tűoltóságot s így sikerült elfojtani a tüzet. Ugyancsak tűz volt az elmúlt éjszaka a Templom-utcán, a hol *Molnár István* nád-fedelű háza teteje gyuladt ki s részben le is égett. A tűz továbbterjedésének a tűoltóság vetett gátat.

x Minden külön értesítés helyett ezúton hívom fel a t. közönség figyelmét azon körülményre, hogy az idén a *keresztény és izraelita husvét összeesik*, minek következtében *csipő-, kalap és férfi-divatár* üzletem — különösen a *közvetlen ünnepelt napokban*. — *oly nagymérvű látogatottságnak szokott* — hál' Istennek — *örvendeni*, hogy jobb vevőimet sem részesíthetem *olyan nyugodt kiszolgálásban*, a minőben egyébként szeretném. Ennélfogva felkérem *jobb vevőimet*, hogy szükségüket — *a nyugodt és kellemes kiszolgálás érdekében* — legalább 8-10 nappal az ünnep előtt beszerezni sziveskedjenek, már csak annál is inkább, mert üzletem a *nagyhét csütörtök, péntek és szombatján zárva lesz.*

Különösen kérem azon t. vevőimet, kik nálam könnyre szektak vásárolni, hogy bevásárlásaikat néhány héttel az ünnep előtt eszközöljék!

Midőn még megjegyzem, hogy *minden szakmámba vágó cikkből a legszebb tavaszi újdonságok már megérkeztek*, vagyok tisztelettel: **Leitner Lázár.** 673

IRODALOM.

Csokonai Lapok. Debreczen kitűnően szerkesztett szépirodalmi lapjának 5. füzetje kiválóan érdekes tartalommal jelent meg: *Rudnyánszky Gyula*: A magyar nyelv romlása. *Szabolcska Mihály*: Ócsokodók. *Szabó Endre*: Előszó. *Dombay Hugó*: Virág a hóban. *Petur*: Abrányi Emil költeményei. *Szendrey Imre*: Csokonai bucsuja. *Zempléni Arpád*: A

népszónok. Ifj. *Móricz Pál*: Fehér lovon az éjszakába. *Telkes Béla*: Elátkozott hon. *Malonyai Dezső*: A császár keresztfia. *Husz Lajos*: A színek világa. *Varsányi Gyula*: Ne tárd fel szíved! *Békefi Antal*: Megháborgatva. *Zoltán Vilmos*: Jósolat. *Szederkényi Anikó*: Szerelem. *Morvay Zoltán*: A deres meghalt. Tövises és virágok. Költészet. Könyvek. Színház. Ország-világ. Levelezés.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Szerda: Egyenlőség, a Keszler-pár búcsu-fellépte.

Csütörtök: Fauszt opera, Krammer Teréz utolsó fellépte.

Hunyady László.

A legszebb s majdnem egyetlen magyar operában lépett föl tegnap *Krammer Teréz*, — ezuttal neki való terepmonon. Szilágyi Erzsébetje befejezett tökéletességű alakítás. Nem kell benne sokat játszani, inkább csak énekelni, tehát a közönség zavartalanul élvezhette *Krammer Teréz* kitűnő énekművészetét. Remek hang, pompás iskolával párosulva, ez tette teljessé *Krammer Teréz* diadalát. Valamennyi áriája elragadta a közönséget, különösen a II. szakasz első jelenete s a híres La Grange-ária, valamint a vérpadi jelenet páratlan sikert aratott. Csodálatos precizitással énekel s ez juttatja érvényre a legnehezebb énekszámoknál is művészetét és tudását.

A vendégművész mellett a helybeli erők is igyekeztek az estét minél jobbra, élvezetesebbé tenni. Első sorban *Békefi Lajost* kell kiemelni. Másodszor látjuk őt Hunyady László szerepében s örömmel konstatáljuk nagy haladását. Sokkal biztosabb; kellemesebb volt éneke, mint az előbbi alkalommal; most egészen elérte azt a színvonalat, a melyet vidéken meg lehet kívánni. Főleg a II. szakaszban (szerelmi ária) s a börtönjelenetben remekelt. A másik tenorista, *Perényi* most meglehetősen indispozícióval küzdött; már az intonálás sem volt jó beléptekor s tovább is küzdenie kellett a magas fekvésű ének zámokkal. *Horváth Kálmán* (Gara) biztosan énekel, *Parlagi Kornélia* (Mária) pedig ismét jelét adta haladásának, mint *Békefi*. A II. szakaszban s végül a börtönjelenetben *Békefi*vel együtt az ő lágy, csengő hangjára, biztos éneke a siker java része. A két kisebb szerepet *Csatár* és *Haller Irma* énekeltek, becsületos igyekezettel, nem sok eredménnyel.

Az énekkar általában kitűnő volt, a zenekar gyengébb, fogyatékos. A III. szakaszbeli magyar tánc — kivéve néhány kevéssé balletbeli termetet — szintén szépen sikerült.

Dr. K. A.

Keszler pár bucsuja Ma lépnek fel utoljára a Szigligeti-színház színpadán *Keszler Edé* és neje *Kápolnai Juliska*, az *Egyenlőség* című fantasztikus darabban.

Krammer Teréz és Déry Jenő. Holnap csütörtökön *Krammer Teréz* és *Déry Jenő* az opera első rangu művészenek felléptével színe kerül *Gounod* „Fauszt”-ja.

A művésznek ezt az alakítását külföldön is ösmerik, s a nagy világvárosok közönsége tapsolt neki a szerepében. Hogy az operaelőadás nivóját fokozza, az igazgatóság jelentékeny áldozattól sem riad vissza, s vendégszerelésre megnyerte *Déry Jenőt*, az opera ki-

tűnő tenoristáját, a ki a nagyváradi közönségnek régi időkből kedves ismerőse. Déry Jenő — Fausztot, Krammer Teréz Margarettet énekl.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 174. Bérletszám 156. (páros)
Ma, szerdán 1904. március 23-án:

Egyenlőség.

Fantázia.

HELYARAK: Nagypáholy 14 korona, földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zselye 3 kor. Kőrszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Erkélyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor. Erkélyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártszék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy szinlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 6-ig. Esti pénztárnás 7 órakor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. órától előre válthatók.

Holnap, csütörtökön március 24-én

Fauszt.

Opera.

Igazságszolgáltatás.

Kalmár Antal sajtópöre.

Dr. Kalmár Antal hírlapró, volt szabadkai ügyvéd a »Független Magyarország« 1903. évi május hó 15-én megjelent számában »Királyi esküszegés« cím alatt írt s mindegyik nagy szenzációt kellett vezércikkében oly tényeket állít, amelyek miatt a budapesti királyi ügyészség királysértés címen vádat emelt ellene.

A budapesti büntető ügyészség Kalmárt vád alá helyezte és az ügyet tegnap tárgyalta az esküdbíró dr. Agoraszó Péter elnöklése alatt. A vádat dr. Daróczy Elek királyi ügyész képviselte, a védelmet pedig dr. Lengyel Zoltán országgyűlési képviselő látta el. A tárgyalást jó ideig nem lehetett megkezdeni, mert a védő késett, úgy hogy tíz órakor a törvényszék Lengyel helyett dr. Kiss Ferenczet hivatalból kirendelte védőnek, a mint azonban az esküdtek kisorsolását megkezdték, Lengyel is megérkezett és elfoglalta helyét.

Az általános kérdések s az esküdszék megalakítása után a bíróság felolvasta a vádiratot, aztán az elnök a vádlottat szólította a bíróság elé:

- Megértette a vádat?
- Igen.
- Bűnösnek érzi magát?
- Nem.
- Ön írta a cikket?
- Igen.
- A sajtójogi felelősséget elvállalja érte?
- Elvállalom.
- Mi indította a cikk megírására?
- A képviselőházban, a sajtóban, a közvéleményben befészkelődött az a tudat, hogy a törvény, amely az állam fundamentumát képezi, nincsen végrehajtva. Ezen szempontból írtam meg a cikket.

— Az aktuális politikai szempontból írta a cikket e szerint?

— Ebből a szempontból is, de elsősorban is tudományos oldalról foglalkoztam a kérdéssel.

A cikkben olyan állítások foglaltatnak, amelyekben az ügyészség királysértést lát. Jelelül: a Diák-törvény nincs végrehajtva, ha nem hajtja végre a király, esküszegő e? Eljön az idő, mikor az esküszegés történelmileg is konstatálva lesz.

— En egy szóval sem állítom, hogy a

király esküszegő lesz. A cikk címe is kérdőjellel van ellátva. Csak konstatálom, hogy uton-utfélen, mindenfelé ezt hangoztatják. Történelmi, tudományos és közjogi alapon kutatom ennek az okát.

— Csakhogy ön meg is indokolja a vádat; közjogi és jogtörténelmi érvekkel bizonyítja, hogy a király halála után a törvény végre nem hajtását esküszegésnek konstatálják majd. Minthogy pedig az, ami a jövőben lett tény, ma is az, így hát ön tulajdonképpen nem kérdez, hanem állít.

— Ez csak logikai következtetés. Hogy ilyen kérdéssel tudományos szempontból foglalkozni nem lehet, azt nem tudtam.

— Lehet, de a király személyét nem szabad belevonni. Ha hiba történt, törvényeik értelmében azért nem a király, hanem a felelős kormány felelős.

— Tudom, hogy a király személye szent és sérthetetlen. Ez a tény azonban nem involválja azt, hogy a király személyével kapcsolatban tisztességesen közjogilag vitatkozni nem lehet.

— Csakhogy éppen az a vád, hogy tiszteletlen hangon nyilatkozott a királyról.

— En tisztelettel, hódolattal vagyok a király személye iránt. A cikkem magas közjogi és tudományos szempontból foglalkozik a király személyével, nem úgy, mint például a képviselőházban.

— A képviselőházban szabad.

— Csakhogy azt a sajtó is reprodukálja.

— Reprodukálja, de nem kíséri olyan kommentárokkal, mint ön.

— Ismételen hangsúlyozom, hogy én királysértést nem követtem el.

Az elnök: Van-e valami előterjesztése a bizonyítás kérdéséhez a feleknek?

Az ügyész: dr. Kalmár Antalt a szabadkai törvényszék egyszer csalás miatt, egyszer pedig sikkasztás miatt egy-egy évi börtönnel ítélte. Kérem ennek felolvasását.

A védő: En ellenzem, mert az nem tartozik ide.

Az ügyész: A törvény ezt előírja.

Kalmár: Ez már res judikata, tehát nem foglalkozhatom vele, hiába hangsúlyoznám most már, hogy ártatlan vagyok. Megírtam ezt egy röpiratban, megtámadtam a büntetőbírósgot, mert igazágtalanul ítélte. Tettem ezt, hogy sajtópört provokáljak és azon bebizonyítsam igazamat. A bíróság tudomást vett a röpiratról — de sajtópört nem indított.

Ezután a pörbeszédre került a sor.

TAVIRATOK.

Az olasz vámszerződés.

Budapest, márcz. 22. (Saj. tud. táv.) A képviselőház pénzügyi bizottsága Falk Zsigmond elnöklésével ülést tartott, melyen a kormány részéről Lukács László és Hieronymi Károly miniszterek voltak jelen. Az ideiglenes olasz vámszerződések általánosságban és részleteiben elfogadták.

A képviselőházból.

— Az ülés vége. —

Budapest, márcz. 22. (Saj. tud. táv.) Lukács László az ülés végén kijelentette, hogy az államvasuti alkalmazottak fizetésrendezéséről szóló indítvány elintézése a felhalmozott munka miatt késik. Bartha Odön interpellációjára kijelenti, hogy a megyei tisztviselők fizetésrendezése annyira igénybe vette az állampénztárt, hogy a városi tisztviselők fizetésrendezését le nem bonyolíthatják.

Oszkár svéd király Fiumében.

Budapest, márcz. 22. (Saj. tud. táv.) Oszkár svéd király ma Fiuméba érkezett. Rosner Ervin kormányzó kalauzálással megtekintette a hajógyárat s elragadtatással nyilatkozott a gyártelepről.

A hadsereg főfelügyelősége.

Bécs, márczius 22. (Saját tud. táv.) Az elhunyt Windischgrätz herceg helyére Galgóczi altábornagyot emlegetik a hadsereg főfelügyelőjéül.

A felosztatott Reichsrath.

Bécs, márczius 22. (Saját tud. táv.) A Reich-rath mai ülésén 42 órai szavazás után császári leirattal az ülést elnapolták. A csehek zugolódva távoztak. Az így beálló politikai fegyverszünetnek, mint politikai körökben beszélnek, Körber lesz az áldozata.

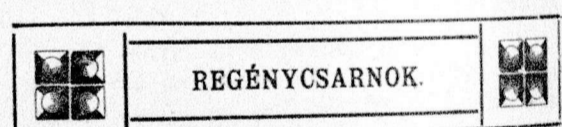
Báró Skotti Jenő letartóztatása.

Nagykanizsa, márczius 22. (Saj. tud. táv.) Skotti Jenő bárót, kinek közismert botránya országos szenzáció volt, Nagy-Kanizsán ma letartóztatták. Ugy látszik, tudomása sem volt köröztetéséről, mert a rendőrséghez fordult koldulási engedélyért.

Hét ember halála a pécsi bányában.

Pécs, márcz. 22. (Saj. tud. táv.) A Duna-gőzhajózási társulat pécsi szénbányájában pusztító bányarobbanás történt. A robbanás áldozata 7 ember. Abermayer Lajos és György Vilmos, családós bányászok holttestét az aknában megtalálták.

A szerencsétlenség oka a felhalmozódott mocsárgáz robbanása, mely Urban bányász lámpájától tüzet fogott.

A tenger alatt.

— Kalandos regény. —

(Megjelent a Strand Magazine 1902. évfolyamában.)
Írta: Max Pémberton.

— En sohasem felejttem el önt, miss Ruth, — feleltem komolyan. — Néha azt gondoltam, hogy ki fog nevetni, ha majd elébe állok; de mindegy! . . . Megígértem, tehát el kellett jönnöm. És midőn először megpillantottam Ken szigetét, mely a tengerről olyan kertnek látszik, hogy szebbet talán az egész Csóndes-Oczeánban se találunk, — mély szomorúság lopózott a szívembe. Azt mondtam magamban, hogy miss Ruth csak boldog lehet ezen a napos, verőfényes, virágos szigeten, ahol örökös tavasz nyit, örökös szerelem virul. . . . Hogy is gondolhattam volna arra akkor, hogy a pokolnak minden ördöge ide verődött össze s a tenger alatt épített magának tanyát. — tanyát magának, de börtönt önnék! . . .

Miss Ruth nem felelt, csak egyre a tengeret vizsgálta. Most a sziget felé fordult mintha az éjszaka titkát akarná megtudni tőle, hogy mi történt avval a hajóval, mely az éjjel zátonyra jutott.

— Nem látom a hajót, — kérdezte hirtelen. — Mit műveltek vele? . . .

Fölkeltem és karon fogva leveztem a tenger széléig, ahonnan jól megláthattuk a Cápátényt is, meg a leégett házam is a szigeten. Közben töltelt a nap is oly gyorsan és fény-

sen, mint a hogy a Csöndes-tengeren szokott s vakító arany-fényét végighintette a csöndesen ringó vizeken . . . Kelet felé, kint a sik tengeren, mint a festett kép, állott Czerny gőz-yachtja; körülötte vagy tizenöt csónak keringett, megtömve a kalózzokkal, — de egyetlen egy ember se szállt föl a yacht földézetére.

— A hajó — feleltem halkán, — ott van, ahol sok más derék hajó pihen, több száz ölnyire a tenger fenekén a szirtek mellett. A legénység egy része szintén odalent alszik, a másik része pedig a szigeten. Akik még nem alszanak, összeverődnek amott azon a szirtfokon . . . Félórával aze őt még kilenczet olvastam meg, a többiek már alszanak, vagy megőrültek, vagy meghaltak!

Miss Ruth iparkodott jobban látni és előre hajolva, merőn nézte a szirtfokot. Aztán hirtelen fölsikoltott:

— Oh, Jasper! . . . Nők is vannak köztük! . . . Gondolja el, — nők is! . . .

— M r egy órája, sőt már több is, hogy gondolok rájuk . . . Intettem is nekik, jelekkel hívtam őket; mert mi, hajósok, messziről is tudunk egymással beszélgetni. Ha megértették az üzenetemet, nem fognak ott maradni. Ken szigetén, hogy el mernek-e indulni? . . . Szegények! Bzony szomorú a sorsuk s nem tudni, mi vége lesz!

— Hát a mi sorsunk, Jasper! . . . Mi vége lesz annak? . . . Önök bátrak mind és tudom, hogy szívesen kockáztatják is életüket értem, de mi lesz, ha a férjem is megindul? . . . Ok több százan vannak, mi pedig csak öten és nem menekülhetünk! . . . Oh, Jasper, szinte érzem, hogy itt halunk meg valamenynyien, — és mégis, mégis . . . Ha megmenthetőek azokat a szerencsétleneket!

Mindig ilyen volt; sohasem magával törődött, hanem mindig csak másokkal. Pedig, ha tudta volna, hogy mennyire igaza lehet s hogy mily veszedelmes a helyzetünk! . . . Mert nem csak a tenger felől fenyegetett a romlás, ha;

nem a tenger alól is. Ki tudhatta, hány ember van az alsó folyosókban, a gépházban, — s ki tudhatta, hogy ezek a sátánok mikor törnek ránk? . . . Ha pedig két tűz közé szorú-lunk, akkor mindennek vége!

(Folyt. köv.)

SZERKESZTOI POSTA.

M. F. Helyben. A vers annyira bevált, hogy nemcsak a kezdőbetűkkel, hanem teljes nevével kívánjuk mielébb közölni. Kérjük erre felhatalmazását.

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. márcz. 19. én.

Magyar aranyjárdék 4	118.10
Magyar koronajárdék	98.10
Magyar vasuti köl-sön aranyban 4 1/2 %	88.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2 %	98.15
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4 %	2.07
Italmérsi jog megváltási kötvény	166.50
Horváth szlavon földtehermentési kötvény	99.40
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	100.
Tizszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	119.30
Osztrák járadék papirban	99.25
Osztrák járadék papirban	151.50
Osztrák járadék aranyban	16.08
Osztrák korona járadék	7.56
Osztrák államsorsjegyek	6.40
Osztrák magyar bank részvény	63.4
Magyar hitelbankrészvény	634.50
Osztrák hitelintézet részvény	190.8
Párisi vista	19.8
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.47
Németbirodalmi márka	240.17
Londoni vista	95.59
20 márkás arany	23.45

Határidők.

	Budapest, márcz. 22.
Buza któberre	7.86
Buza áprilisra	7.88

Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Egy földbirtokos írja.

Wilhelm Ferencz gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító urnak Neunkirchen, Alsó-Ausztria.

B-Ujváros.

Felkérem, hogy postafordultával küldjön nekem az On Wilhelm-féle antiarthritikus antireumatikus vértisztító teájából két csomaggal. Küldjék ezt a teát Debreczenbe, Szathmári Gábor ház- és földbirtokosnak Debreczen, 1664. házszám. Én ajánlottam a betegnek a teát, mert avval már sokakat meggyógyítottam. Kérem tehát Ont, hogy postafordultával a kért vértisztító-teát magyar használati utasítással utánvéttel küldje meg, de minél gyorsabban. Ugyanannak a fenti betegnek még több adagra is lesz szüksége, mert azt tanácsoltam neki, hogy a teát legalább két hónapon keresztül használja. Még egyszer van szerencsém a fenti címet emlékezetébe hozni és kérni a gyors küldést.

Tisztelettel

Liszkay Ferencz földbirtokos.

Kapható Franz Wilhelm, gyógyszerész cs. és kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint a nevesebb gyógyszerárakban és drogueriákban. 348.

TELEFON: Iroda 67. Gyártelep 465.

TELEFON: Iroda 67. Gyártelep 465.

Cementárugyár, Betonépítési, csatornázási és aszfaltiparvállalat

ROSENBERG IZSÓ

Iroda: Kossuth Lajos-utca 3.

Nagyvárad.

Gyártelep: Kertutca 10. szám

Elvállal mindennemű betonépítési, csatornázási, aszfaltozási, gránit- és márványterazzo munkálatokat.

Betonmunkálatok: védgát, fal- és gépalapzatok, medenczék, járdák, csatornák, szökőkutak, zsilipek, hidak és átvezetők o o o o o

Cementárugyártás: Egyszerű és színes cementlapok, csatornacsövek, lépcsők, fedlapok, esővízfolyókák, fürdőkádak, szarvasmarha jászolok, mindenféle műkövek. o o o o o o o o o

Gránit és márvány egyszerű és diszes kivitelben.

Terazzo-munkálatok: Szabad. sodronybetétes, repedésmentes módszer. o

Aszfaltozások: Kapualjak, udvarok, pinczék, járdák aszfaltozása. o o o o o o

Elszigetelések aszfaltbitumennel.

Nedves lakások és pinczék vízmentesítése és gyökeres szárasszá tétele

Diszes fal- és kerámiburkolatok a legjutányosabban lesznek elvállalva.

Költségvetés ingyen és bérmentve.

Mindennemű építkezési anyagok nagy raktára.

Beocsini Cementgyári Unio kizárólagos és főraktára. Beocsini Román- és Portlandcement. Egeresi szobrász és alabástrom gipsz. Valódi aszfalt fedellemezek. Kátrány fedellemezek. Aszfalt elszigetelő lemezek. Carbolineum. Tinctoral. Menyezeti nádfonat.

Jutányos árak!!

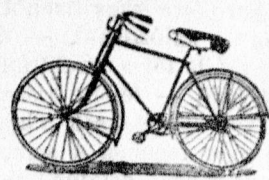
Árak minden vasútállomásra!!

KALENDA JÁNOS

varrógép- és kerékpár-raktára

Nagyváradon, Szent László-tér,
holdas templom mellett.

A legújabb Puch és Helical kerékpárok

és kerékpár alkatrészek megérkeztek.

Kerékpárok és varrógépek javítása jutányosan
eszközöltetnek.

Mindennemű varrógépek és varrógép alkatrészek
nagy raktára.

ÜZLET-ÁTHELYEZÉS!

HOFFER BERTALAN

paplangyártási telepét Fő-utca, Bazár-épületből

Szilágyi Dezső-u. dr. Adorján-ház

szouterrain helyiségébe helyezte át, miről a nagyérdemű vevőközöniséget
értesíti és további szives látogatását kéri.

Kész paplanok dús választékban.

Ugyanott carróleányok folytonosan felvétetnek.

636.

E héten eladásra kerülnek

ruhaszövetek 120 cm. szélességben,
méterenkint 22 kr.-tól feljebb.

Pongis-selymek 53 kr.-tól feljebb.

Hatóságilag ^{engedélyezett} **végeladás**

mert az üzlet teljesen feloszlik

Kovács L. és Társánál Zöldfa-utca.

Berendezés eladó!

Uzlethelyiség, lakás kiadó!

